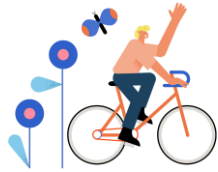

Yhdyspintayhteistyö kuntien ja hyvinvointialueen välillä

Irmeli Myllymäki

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimivaa yhteistyötä useilla eri osa-alueilla

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Työllisyyden hoito

Maahanmuutto ja kotoutumisen edistäminen

Turvallisuus ja häiriötilanteisiin varautuminen

Yhteistyön johtamisjärjestelmän rakenneosat

Lainsäädännön puitteet ja reunaehdot

Lainsäädäntö määrittää tehtävät ja ohjaa yhteistyön toteuttamista.

Lainsäädäntö jättää kuitenkin väljyyttä sopia yhteistyötavat ja -rakenteet kunkin alueen erityispiirteet huomioon ottaen.

Yhteinen tilannekuva ja tietopohja

Yhteisiä asukkaita ja palvelutarpeita koskevan tilannekuvan ylläpidon tulisi olla jatkuvaa.

Hyvinvointikertomukset ja -suunnitelmat ja näiden liittyvä yhteistyö muodostavaa tilannekuvan pohjan

Yhteiset tavoitteet ja niiden seuranta

Yhteistyötä ohjaamaan tarvitaan yhteisiä tavoitteita. Tavoitteiden tulee olla realistisia, konkreettisia ja mitattavia.

Tavoitteet ja niiden seuranta tulee dokumentoida.

Määritelty työnjako ja vastuut

Toimijoiden roolit, työnjako ja vastuut tulee tunnistaa ja kuvata.

Jokaiselle yhteistyön osa-alueelle tulee nimetä vastuutahot hyvinvointialueen ja kuntien osalta.

Sovitut yhteistyön toimintamallit

Yhteistyö edellyttää myös yhdessä sovittuja pelisääntöjä. Mm. miten tavoitteista ja työnjaosta sovitaan ja miten näitä tarvittaessa muutetaan, miten tietoa osapuolten välillä jaetaan, miten epäkohtia ja ristiriitoja ratkotaan

Yhteistyön foorumit ja areenat

Onnistunut yhteistyö edellyttää poliittisen-, virka- ja toimialajohdon säännöllisiä kohtaamisia. Tämän mahdollistavia rakenteita tarvitaan eri tasoilla.

Yhteistyön foorumit ja areenat voivat olla pysyviä tai tilapäisiä

Esimerkkejä yhteistyön rakenteista ja kohteista

Poliittisen päätöksenteon tasot

Aluevaltuuston ja kuntien valtuustojen vuorovaikutus (esim. puheenjohtajiston tapaamiset)

Muiden toimielinten vuorovaikutus

Yhteiset strategiset tavoitteet ja niiden seuranta

Hyvinvointikertomukset ja suunnitelmat

Sopimukset

Hallintosääntökirjaukset ja muut sovitut yhteistyömuodot

Johdon taso Yhteistyöryhmät

Kuntien ja hyvinvointialueen ylimmän johdon yhteistyöfoorumit

Toimiala- ja palvelualuejohdon yhteistyöryhmät

Yhteisten asioiden osalta

- Valmistelu
- Kehittäminen
- Yhteistyön johtaminen
- Osaamisen kehittäminen

Asiantuntijataso Yhteistyöverkostot

Toimialojen yhteistyöverkostot

Toimialan Yhteistyökysymykset

- Kehittämistarpeiden ja ilmiöiden esiin nostaminen
- Asiakasprosessien kehittäminen
- Yhteiset koulutukset

”Kentällä toimijan” ja asiakkaan taso

SUJUVAT PALVELUT

Opiskeluhuolto

Mikä muuttuu sotelakien perusteella 1.1.2023?

- Opiskeluhuollon palvelut (kuraattori- ja psykologipalvelut, kouluterveydenhuolto) siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle
- Opiskeluhuollon palvelujen henkilöstö siirtyy hyvinvointialueille, myös opetustoimessa työskennelleet opiskeluhuollon kuraattorit ja psykologit siirtyvät sote-henkilöstön mukana.
- Opetus- sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyö muuttuu kunnan sisäisestä yhteistyöstä kunnan opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen yhteistyöksi

Mikä jatkuu

- Opiskeluhuollosta säädetään edelleen oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Lain mukaan opiskeluhuoltoon sisältyy jatkossakin
 1. **Yhteisöllinen opiskeluhuolto** sekä koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukainen ennaltaehkäisevä koko oppilaitosyhteisöä tukeva toiminta
 2. **Yksilökohtainen opiskeluhuolto eli opiskeluhuoltopalvelut**
 - koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut
 - opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut
 - monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto
- **Opiskeluhuollon työntekijöiden työtehtävät eivät muutu.**
- Opiskeluhuollon työntekijät työskentelevät edelleen **kouluilla ja oppilaitoksissa**
 - Yhteistyö opetustoimen työntekijöiden kanssa jatkuu kuten aiemmin.
- Opiskeluhuolto on edelleen opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhdyspinnalla toimiva kokonaisuus

Opiskeluhoolto SOTE-laeissa (HE 241/2020 vp)

- Lisätty Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 9 § 3 momentti:

Lähipalvelun varmistaminen

- Kuraattori- ja psykologipalvelujen oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa.
- Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa.
- Koulutuksen järjestäjän tarjottava tarkoitukseen soveltuvat tilat oppilaitoksesta, tai jollei se ole mahdollista oppilaitoksen välittömästä läheisyydestä.
- Koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tiloista täyden korvauksen.
- Terveystoimintalakiin (1326/2010) uusi 17 a § psykologipalveluista
- Sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) uusi 27 c § kuraattoripalveluista

**Oppilas- ja opiskelijahuoltolain
ensisijaisena tarkoituksena jatkossakin
on tukea oppilaiden koulunkäyntiä ja
opiskelijoiden opiskelua.**

**Opiskeluhuollossa esitetään
yhteistyörakennetta alueellisen
yhteistyöryhmän ja alueellisen
opiskeluhuoltosuunnitelman pohjalle
(HE19/2022)**

HE: Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma § 13

- Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).
- Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on **oppilaitoskohtaisesti** seuraavat tiedot:
 - 1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista;
 - 2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;
 - 3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;
 - 4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti

HE: Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma § 13

- Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhuoltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.
- **Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tai muussa määräyksessä määräykset koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta.** Siltä osin, kuin määräykset koskevat opiskeluhuoltopalveluja, Opetushallitus valmistelee edellä mainitut määräykset yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.
- Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa.
- Kunnan alueella toimivien **koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.**

HE: Opiskeluhuollon suunnitelmallinen yhteistyö: 13 a § Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma

- Hyvinvointialueella tulisi olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma opiskeluhooltopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma **hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa** ja se olisi tarkistettava tarvittaessa.
- Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma perustuisi 13 §:ssä tarkoitettuihin koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin ja sen tulisi sisältää:
 1. opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet;
 2. suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön järjestämisestä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi;
 3. hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhooltopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet;
 4. suunnitelma opiskeluhooltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta; sekä
 5. toimenpiteet alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi
- Alueellisessa opiskeluhooltosuunnitelmassa olisi huomioitava opiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutuminen opiskeluhooltopalveluissa.
- **Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma tulisi liittää lastensuojelulain (417/2007) tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.**

Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma, säännöskohtaisesta perusteluista (13 a)

- ”Alueelliseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan tulisi kirjata hyvinvointialueen ja alueen koulutuksen järjestäjien yhdessä sopimat **tavoitteet ja periaatteet opiskeluhuoltopalvelujen järjestämiseksi**. Suunnitelmaan kirjattaisiin hyvinvointialueen alueella **sovitut käytännöt** opiskeluhuoltopalvelujen toteuttamiseksi. Suunnitelmasta tulisi ilmetä esimerkiksi **alueen opiskeluhuollosta vastaavat tahot ja heidän vastuunsa, sovitut yhteistyörakenteet** ja käytännöt opiskeluhuoltopalvelujen suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi ja arvioimiseksi sekä riittävän tietojenvaihdon varmistamiseksi kuntien ja hyvinvointialueen välillä.”
- ”Alueellisesta opiskeluhuoltosuunnitelmasta **tulisi ilmetä opiskeluhuollon voimavarojen kohdentamisen periaatteet ja käytännöt sekä riittävän pitkälle ajalle laadittu resurssisuunnitelma.**”

HE: Yhteistyörakenne: 14 a § Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

- Hyvinvointialueen tulisi muodostaa alueensa kuntien kanssa alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmässä tulee olla edustettuna myös muut koulutuksen järjestäjät. Lisäksi edustettuina alaikäisten vanhempien ja huoltajien, opiskelijoiden ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön edustajia sekä tarvittavia muita yhteistyötahoja.
- Yhteistyöryhmä toimisi hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Sen tehtävänä olisi
 1. valmistella alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle;
 2. seurata alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista sekä opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista;
 3. käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhuollon yhteistyökysymyksiä; sekä
 4. huolehtia muista sille erikseen annettavista tehtävistä.
- Kaksikielisen hyvinvointialueen alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä olisi oltava kansalliskielisten edustus, saamelaisten kotiseutualueella saamenkielisten edustus.

Yhteistyöryhmistä

- **Jos alueen yhteistyötä varten perustetaan esimerkiksi Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä tai vastaava, voisiko opiskeluhuollon yhteistyöryhmä toimia osana sitä?**
- **Voidaanko hyödyntää olemassa olevia yhteistyörakenteita?**
- Lain perustelut kohdasta 4.2.2.:

”Koska yhteistyöryhmässä tulisi huomioida kaikki koulutuksen tasot varhaiskasvatuksesta ammatillisiin oppilaitoksiin, eri koulutusmuodot ja alueen koulutuksen järjestäjien edustuksen lisäksi myös vanhempien ja huoltajien sekä opiskelijoiden ja työntekijöiden edustus, saattaa yhteistyöryhmän toimivuuden kannalta olla tarpeellista organisoida yhteistyöryhmän toimintaa sopimalla tarkoituksenmukaisesta edustuksellisuudesta ryhmässä”

”Opiskeluhuollon alueellinen yhteistyöryhmä sekä alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma ovat vain osa kuntien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyörakennetta. Olisi tärkeää, että tässä säädettävät yhteistyörakenteet eivät muodostuisi päällekkäiseksi muun terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävän kuntien ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön kanssa. Parhaimmillaan kunnat ja hyvinvointialueet voivat kehittää opiskeluhuollon yhteistyötä hyödyntämällä jo aiemmin lasten ja nuorten palveluihin kehittämäänsä yhteistyörakenteita ja huomioimalla opiskeluhuollon osana järjestämislain 6 ja 7 §:n mukaisia yhteistyövelvoitteita”

Tietojen kirjaaminen yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa, § 20

- Yksilökohtaisen opiskeluhuollon **järjestämiseksi ja toteuttamiseksi** tarpeelliset tiedot kirjataan **opiskeluhuoltokertomukseen**
- Opiskeluhuoltoa toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt (psykologit, kouluterveydenhoitajat) kirjaavat opiskelijan **yksilökohtaista työtä koskevat tiedot potilasasiakirjoihin**, joiden käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä.
- Opiskeluhuoltoa toteuttavat kuraattorit kirjaavat **opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin**, joiden käsittelystä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000).
Opiskeluhuollon kuraattorin kirjaamisessa noudatetaan sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia (254/2015).

Opiskeluhooltokertomus

- Jos 14 §:ssä tarkoitettussa opiskeluhoollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään opiskelijan opiskeluhoollon tarvetta ja suunnitellaan opiskeluhoollon tukea, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilökohtaisia opiskeluhoollon tukitoimia, **asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön** on kirjattava opiskelijan **opiskeluhoollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhooltokertomukseen**.
- **Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet** voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.
- Vastuuhenkilö voi olla esim psykologi, kuraattori tai erityisopettaja

Opiskeluhoitokertomuksen sisältö

- Opiskeluhoitokertomus laaditaan **jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi** ja siihen kirjataan opiskelijan
 - 1) nimi, henkilötunnus ja kotikunta sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;
 - 2) asian aihe, tausta ja vireillepanija;
 - 3) tiedot asian käsittelystä monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuvat henkilöt ja heidän asemansa;
 - 4) suunnitelma toimenpiteistä opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseksi ja niiden toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot;
 - 5) opiskelijaa koskeva välttämätön tieto liittyen opiskeluhoillossa toteutettuihin ja toteutettaviin toimenpiteisiin;
 - 6) kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammattinsa tai virka-asemansa.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisterit, § 21

- Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisterin (opiskeluhuoltorekisteri) **rekisterinpitäjä on koulutuksen järjestäjä.**
- Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetaan oppilaitoksen monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa laadittavat opiskeluhuoltokertomukset sekä opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa antamat tahdonilmaisut.
- **Potilasasiakirjat** tallennetaan potilasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt **hyvinvointialueen toimielin**
- opiskeluhuollon **kuraattorin asiakaskertomukset** tallennetaan sosiaalihuollon asiakasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt **hyvinvointialueen toimielin.**

HE 19/2022 vp – riittävä siirtymäaika valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 52 §:n muuttamisesta: ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 mom.
- ”Poiketen siitä, mitä 8§:n 2 mom. säädetään velvoitteesta tallentaa liittymisen jälkeen asiakasasiakirjojen alkuperäiset kappaleet valtakunnalliseen arkistointipalveluun, palvelunantajan tulee aloittaa opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien laatimien asiakirjojen tallentaminen viimeistään 1.3.2025.”
- Tallentamisen aloittaminen edellyttää muutoksia asiakasasiakirjojen tietorakenteisiin ja tietojärjestelmiin sekä uusien kirjaamiskäytäntöjen ja toimintamallien koulutuksen ja käyttöönoton

Nykyiset käytännöt ja pohdintaa jatkosta

- Kuraattorien ja psykologien yksilökirjaukset tehty Aura-järjestelmään – siirtyvät soten järjestelmiin, rekisterinpitäjä muuttuu koulutuksenjärjestäjäksi hyvinvointialueeksi
- Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisterinpitäjä tulee jatkossakin olemaan koulutuksenjärjestäjä (opiskeluhoitokertomukset sekä opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa tahdonilmaisut); mihin kertomukset kirjataan? Nykyisin Wilmassa?
- Mihin koulun tietoihin kuraattorien ja psykologien pitää jatkossa päästä kiinni? (wilmaan merkityt tiedot) – vaatii jatkoselvittämistä
 - Henkilötiedot
 - Oppiaan tuen asiakirjat
 - Poissaolotiedot

Henkilöstön asema muutoksessa

- Henkilöstösiirroissa noudatetaan liikkeen luovutusta
- Kuntien ja kuntayhtymien
 - Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö
 - Pelastustoimen henkilöstö
 - Tukipalveluiden henkilöstö osaltaan (kun pääasiallisesti tehtävä siirtyy)
 - Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut

siirtyvät liikkeen luovutuksella hyvinvointialueille

